

Delinqüència econòmica

Codi: 100470

Crèdits: 6

2024/2025

Titulació	Tipus	Curs
2500257 Criminologia	OB	3

Professor/a de contacte

Nom: Daniela Gaddi

Correu electrònic: daniela.gaddi@uab.cat

Equip docent

Maria Jose Rodriguez Puerta

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

La docència de l'assignatura s'impartirà tenint en compte la perspectiva dels Objectius de Desenvolupament Sostenible.

La docència dels seminaris s'impartirà en castellà.

Objectius

En el marc de les matèries criminològiques, aquesta assignatura persegueix aportar una primera informació sobre els diferents perfils que presenta la criminalitat econòmica.

Els objectius a aconseguir són els següents:

1. Conèixer els problemes que planteja la delimitació i conceptualització d'aquesta classe de delinqüència.
2. Ser capaç d'afrontar un estudi criminològic sobre algun dels delictes que s'enquadren en aquesta categoria.
3. Conèixer les estratègies, en termes de política-criminal i penal, respecte a la delinqüència econòmica.
4. Conèixer alguns dels grups delictius en matèria de criminalitat econòmica.
5. Disposar d'instruments per a la prevenció i intervenció en la delinqüència econòmica.

Competències

- Accedir i interpretar les fonts de dades sobre la criminalitat.
- Analitzar el conflicte i la criminalitat utilitzant les teories criminològiques i els seus fonaments psicològics i sociològics.
- Demostrar que es comprenen els models de prevenció i intervenció de la criminalitat més adequats per a cada problema específic.
- Demostrar que es comprenen les teories criminològiques.
- Demostrar que es coneix la diversitat de polítiques criminals per afrontar la criminalitat i els seus diferents fonaments.
- Dissenyar una recerca criminològica identificant l'estratègia metodològica adequada als objectius plantejats.
- Formular hipòtesis de recerca en l'àmbit criminològic.
- Identificar els recursos socials existents per intervenir en el conflicte i en la criminalitat.
- Redactar un treball acadèmic.
- Relacionar-se respectuosament amb persones.
- Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
- Transmetre oralment les idees a una audiència.
- Treballar de manera autònoma.
- Treballar en equip i en xarxa.
- Utilitzar les tècniques d'avaluació del risc i les necessitats criminògenes d'una persona per determinar la proposta d'intervenció.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar amb criteri científic les informacions obtingudes en les bases de dades criminològiques.
2. Aplicar amb precisió els models de prevenció en situacions concretes de criminalitat.
3. Aplicar de manera eficaç els fonaments de les diferents polítiques criminals en l'activitat professional.
4. Aplicar el coneixement científic criminològic per analitzar la delinqüència.
5. Aplicar les teories criminològiques.
6. Escollir de manera adequada el recurs social per a cada cas d'intervenció professional.
7. Inferir els models d'intervenció en funció d'una avaluació de necessitats prèvia eficaç.
8. Redactar correctament cada un dels apartats d'un projecte de recerca criminològica.
9. Redactar un treball acadèmic.
10. Relacionar-se respectuosament amb persones.
11. Tenir capacitat d'anàlisi i síntesi.
12. Transmetre oralment les idees a una audiència.
13. Treballar de manera autònoma.
14. Treballar en equip i en xarxa.
15. Utilitzar la metodologia d'investigació necessària en funció de la recerca criminològica plantejada.

Continguts

PART GENERAL

- *Tema 1:* Aproximació al concepte de delinqüència econòmica: jurídica i criminològica
- *Tema 2:* La delinqüència econòmica individual - Perfil criminològic de l'autor i de la víctima
- *Tema 3:* La delinqüència corporativa. La responsabilitat de l'empresa (perspectiva criminològica i jurídica)
- *Tema 4:* Prevenció en la delinqüència econòmica, individual y corporativa. Els programes de compliment en el àmbit públic i en el àmbit privat. El rol dels professionals de la criminologia
- *Tema 5:* Investigació i enjudiciament de la delinqüència econòmica
- *Tema 6:* La resposta penal. Sanció i execució de la pena (persones físiques i jurídiques)
- *Tema 7:* La resposta restaurativa. Danys i victimització difusa, col·lectiva i compartida. Fonaments i característiques dels acords restauratius

PART ESPECIAL

- **Tema 8: La corrupció.** Concepte jurídic i criminològic de corrupció. La corrupció a Espanya. Els delictes de corrupció. Prevenció, sanció i y reparació del dany

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	19,5	0,78	2, 4, 5, 7, 10, 13
Tallers/Seminaris	19,5	0,78	2, 4, 5, 7, 10, 12, 13, 14
Tipus: Autònomes			
Treball individuals i en grup	106	4,24	1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 11, 12, 13, 14

L'assignatura s'organitza de forma similar a la resta d'assignatures del grau de criminologia. Es realitzen dos tipus d'activitats.

- Una de caràcter teòric, a l'aula amb tot el grup, en la qual s'explica de forma bidireccional el contingut essencial del programa i es suggereixen activitats i reflexions.
- Una altra de naturalesa pràctica i aplicada: els tallers, que es realitzen setmanalment, persegueixen reforçar els coneixements teòrics a través de la discussió de textos i anàlisis de dades relatives als temes objecte del programa.

El model descrit es completarà amb les conferències que es realitzaran al llarg del quadrimestre i en les quals participaran experts en les matèries que aportaran experiència pràctica a propòsit de l'analitzat a l'aula.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació en classes teòriques i seminaris	5%	0	0	10, 11, 12, 13, 14
Prova final (individual - test)	35%	5	0,2	4, 5, 10, 11, 13
Treball en grup (anàlisi de problemes i casos pràctics)	30 %	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15
Treball individual (preguntes cortes)	30%	0	0	1, 2, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14

Model d'avaluació. El model d'avaluació és continuat, per tant la nota de l'assignatura s'obtindrà avaluant les següents activitats al llarg del semestre:

a) Dues proves individuals teòriques avaluaran el nivell de comprensió i de coneixement de l'alumnat sobre les lectures i el contingut de les classes teòriques de la primera i de la segona part del curs: 4 preguntes curtes a respondre per escrit (pes sobre la nota final: 30%, 15% per a cadascuna de les proves).

b) Sis treballs pràctics en grup avaluaran al llarg del curs la capacitat de l'alumnat d'aplicar els conceptes teòrics a problemes i casos pràctics. En aquest cas, els grups lliuraran els seus treballs en les dates establertes i rebran un feedback. Sobre la base d'aquest, podran millorar els seus treballs i lliurar-los novament per a la qualificació (pes sobre la nota final: 30%, 5% per a cada treball).

c) Una prova individual teòrica avaluarà el coneixement de l'alumnat de tot el contingut del curs: test d'opció múltiple (pes sobre la nota final: 35%).

Participació en classe. Es valorarà positivament la participació de l'alumne en classe que demostrï l'assimilació dels continguts i la consecució dels objectius de l'assignatura (pes sobre la nota final: 5%).

Puntuació. Cada prova puntuarà de 0 a 10. Per a superar l'assignatura haurà d'obtenir-se un mínim de 5 punts en cadascuna de les activitats proposades. De no obtenir-se aquest mínim, en el període de recuperació es proposarà la realització d'una activitat de recuperació.

Millora de la nota final: les persones que hagin aprovat l'assignatura però desitgin millorar la seva nota final tindran la possibilitat de fer-ho en una prova oral sobre tot el contingut del curs que es realitzarà en el període dedicat a la revaluació.

Condicions per a ser avaluat. L'alumnat serà avaluable sempre que hagi realitzat un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de 2/3 parts de la qualificació total de l'assignatura. Si el valor de les activitats realitzades no arriba a aquest llindar, el professor/a de l'assignatura pot considerar l'estudiant com a no avaluable.

Assistència. La assistència tant a les classes de teoria com a les de seminari és obligatòria. Per tant, un alumne que no assisteixi a un mínim del 80% de les classes no podrà superar l'assignatura. Les absències només poden justificar-se per raons mèdiques o altres de força major i per raons acadèmiques hauran de ser prèviament autoritzades pel professorat. El professorat realitzarà controls d'assistència a classe.

Puntualitat. Les classes comencen puntualment. No s'admet l'entrada a classe una vegada aquesta hagi començat ni la sortida abans de la finalització, salvant causa degudament justificada.

Plagi. Un alumne que copii a un examen tindrà un 0 en la prova i perdrà el dret a la re-avaluació. Un alumne que presenti una activitat en el que hi hagi indicis de plagi o que no pugui justificar els arguments de la seva pràctica obtindrà un 0 i rebrà una advertència. En cas de reiteració de la conducta, l'alumne suspendrà l'assignatura (0) i perdrà el dret a la recuperació.

Avaluació única

L'alumnat que opti per l'avaluació única haurà de superar un examen que constarà de 3 activitats a realitzar en el mateix dia en 2 hores:

1) Una prova teòrica avaluarà el nivell de comprensió i de coneixement de l'alumnat sobre les lectures i el contingut de les classes teòriques, així com la seva capacitat d'anàlisi i síntesi: 2 preguntes curtes a respondre per escrit en 30 minuts (pes sobre la nota final: 30%).

2) Una prova oral avaluarà la capacitat de l'alumnat d'aplicar els continguts teòrics del curs per a resoldre un cas pràctic i d'inferir els models d'intervenció adequats en funció d'una avaluació prèvia eficaç de necessitats. L'alumnat tindrà 45 minuts per a elaborar la resposta a l'aula (sense la possibilitat de consultar el material del curs) i un màxim de 10 minuts per a exposar el resultat al professorat (pes sobre la nota final: 30%).

3) Un test d'opció múltiple avaluarà el nivell de coneixement de l'alumnat dels diferents temes de l'assignatura. L'alumnat tindrà 35 minuts per a completar el test (pes sobre la nota final: 40%).

Igual que la resta de l'alumnat, l'alumnat que opti per l'avaluació única tindrà dret a sol·licitar l'atenció del professorat responsable de l'assignatura, al llarg de tot el semestre, en l'horari establert per a les tutories.

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA OBLIGATORIA

PART GENERAL

Tema 1: Aproximació al concepte de delinqüència econòmica: jurídica i criminològica

- Materials de classe

Tema 2: La delinqüència econòmica individual - Perfil criminològic de l'autor i de la víctima

- Materials de classe
- Esquinas Valverde, Patricia (2023). *Corruptos y delincuentes de cuello blanco en España: Un estudio criminológico de sus características, causas y vías de prevención*. Tirant lo Blanch. Limitadament a les pp. 57-77
- Benson, M.L., i Hei Lam Chio (2020). Who commits occupational crimes?. Dins Melissa L. Roerie (Ed.), *The handbook of white collar crime* (pp. 97-112). Wiley-Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781118775004>. Limitadament a les pp. 101-110

Tema 3: La delinqüència corporativa. La responsabilitat de l'empresa (perspectiva criminològica i jurídica)

- Dopico, J. (2018). La responsabilidad penal de las personas jurídicas. Dins G. Quintero Olivares, J. C. Carbonell Mateu, F. Morales Prats, N. García Rivas, i F. Javier Álvarez García (Dirs.), *Esquemas de teoría jurídica del delito y de la pena* (pp. 287-301). Tirant Lo Blanch
- Davies, Pam, i Wyatt, Tanya (2021). *Crime and power*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-57314-0>. Limitadament al capítol "Corporations", pp. 167-190

Tema 4: Prevenció en la delinqüència econòmica, individual y corporativa. Els programes de compliment en el àmbit públic i en el àmbit privat. El rol dels professionals de la criminologia

- Materials de classe
- Cigüela Sola, J. (2019). Compliance más allá de la ciencia penal: Aportaciones de la sociología de las organizaciones al análisis de la criminalidad corporativa y de la imputación jurídico-penal. *InDret*, 2, 1-36

Tema 5: Investigació i enjudiciament de la delinqüència econòmica

- Materials de classe

Tema 6: La resposta penal. Sanció i execució de la pena (persones físiques i jurídiques)

- Materials de classe
- Dopico, J. (2018). La responsabilidad penal de las personas jurídicas. Dins G. Quintero Olivares, J. C. Carbonell Mateu, F. Morales Prats, N. García Rivas, i F. Javier Álvarez García (Dirs.), *Esquemas de teoría jurídica del delito y de la pena* (pp. 287-301). Tirant Lo Blanch
- Levi, M. (2010). Serious tax fraud and noncompliance: A review of evidence on the differential impact of criminal and noncriminal proceedings. *Criminology & Public Policy*, 9(3), 493-513. <https://doi.org/10.1111/j.1745-9133.2010.00645.x>

Tema 7: La resposta restaurativa. Danys i victimització difusa, col·lectiva i compartida. Fonaments i característiques dels acords restauratius

- Materials de classe

- Aertsen, I. (2018). Restorative justice for victims of corporate violence. Dins G. Forti, C. Mazzucato, A. Visconti, i S. Giavazzi (Eds.), *Victims and corporations: Legal challenges and empirical findings* (pp. 235-258). Wolters Kluwer

PARTE ESPECIAL

Tema 8: La corrupció. Concepte jurídic i criminològic de corrupció. La corrupció a Espanya. Els delictes de corrupció. Prevenció, sanció i y reparació del dany

- Materials de classe
- Villoria, M. (2015). La corrupción en España: Rasgos y causas esenciales. *Cahiers de Civilisation Espagnole Contemporaine*, 15(15), 1-17. <https://doi.org/10.4000/ccec.5949>

ALTRA BIBLIOGRAFIA D'INTERÉS

Per a l'estudi, pot resultar útil consultar també la següent bibliografia:

- Cid Moliné, J., i Larrauri Pijoan, Elena (2023). *Teorías criminológicas*. Bosch
- De la Mata Barranco, N. J., Dopico Gómez Aller, J., Lascurain-Sánchez, J. A., i Nieto Martín, A. (2018). *Derecho penal económico y de la empresa*. Dyckinson
- Ministerio del Interior - Secretaría General de Instituciones Penitenciarias (2021). Programa de intervención en delitos económicos - PIDECO, *Documentos Penitenciarios 28*, <https://www.interior.gob.es/opencms/pdf/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/public>
- Ministerio del Interior - Secretaría General de Instituciones Penitenciarias (2023). Delincuencia económica: Análisis del perfil delictivo, *Documentos Penitenciarios 36*, <https://www.interior.gob.es/opencms/pdf/archivos-y-documentacion/documentacion-y-publicaciones/public>
- Tombs, S., i Whyte, D. (2015). *The corporate criminal: Why corporations must be abolished*. Taylor & Francis Group. Limitadament a las pp. 30-54

Nota: Eventuals actualitzacions en la bibliografia es comunicaran a temps a través del Moodle

Programari

Programes informàtics generalistes (Paquet Microsoft Office)

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(TE) Teoria	1	Espanyol	primer quadrimestre	matí-mixt